

Groen in de kern Nieuw-Dijk!

gaarden en lanen in de wijk tussen bos, es en as

Werkboek voor de kern Nieuw-Dijk, onderdeel van het GroenStructuurplan van de gemeente Montferland

1902

1931

1954 geen
bebouwing
smalle straat

1957

1966 alleen
liemersweg

1977

1986

2007

Inhoud

1 Inleiding	5
1.1 Nieuw-Dijk in het GSP	5
1.2 Elke kern zijn eigen werkboek	5
1.2 Opzet en werkwijzer	5
2 Sluit aan bij het landschap!	6
2.1 Trek bos, hutten-as en esrand dorp in	6
2.2 Historische routes	6
2.3 Versterk groene entrees van het dorp	7
2.4 Doorzichten naar buiten	7
3 Versterk karakteristiek van het dorp Nieuw-Dijk !	8
3.1 Esrand met weitjes, hagen en fruit	8
3.2 Groene erven aan de ontginningsas	8
3.3 Langs bossen en lanen	9
3.4 Dorpshart schakelt drie sferen aaneen	9
4 Zorg voor draagvlak in projecten!	10
4.1 Groen in het hart van Nieuw-Dijk	12
4.1.1 Een groen dorpsplein	12
4.1.2 Sint Antonius leeft	13
4.2 Het kralensnoer aan de Bosstraat	14
4.4 Weitjes in wijkjes, bloesem aan Liemersweg	15
4.5 Versterk de Meikamerlaan	16
4.6 Dorpse entrees	16
4.7 Brede erven aan de Smalle straat	16
4.8 Ommetjes	16
5 Kaartbijlagen	18
5.1 visie op de groenstructuur 2010 - 2030	19
5.2 te versterken groen	21
5.3 te behouden waardevolle groenstructuur	23
Colofon	24

entree Nieuw-Dijk Meikamplaan/Bosstraat: trek de laan door en geef de esrand hagen dan kom je gelijk in dorpse sfeer en rem je af

plantsoentje bij de bejaardenwoningen aan de Liemersweg: een van de weiltes met bomen in gazon en kleinere maar mooiere perken

veldje Tinneveldstraat: een weilte aan de voormalige esrand: minder plantsoen en meer gazon met knotwilgen en sierfruit

1. Inleiding

1.1 | Nieuw-Dijk in het Groenstructuurplan

De gemeente Montferland ligt op de overgang van het rivierengebied van Rijn en IJssel naar het zandgebied van Oost-Nederland. In de loop der eeuwen zijn, op hogere delen rond de berg, langs de IJssel en op het dekzand, nederzettingen gesticht die zijn uitgegroeid tot hedendaagse dorpen.

In het Groenstructuurplan voor de kernen in Gemeente Montferland zijn de kernen ingedeeld naar aanleiding van hun ligging in één van de drie landschapsensembles die het landschapontwikkelingsplan in de gemeente onderscheidt:

1. de Montferlandse Berg met krans van dorpen;
2. de historische rivierterrassen van de oeroude IJssel
3. het zandgebied rondom Didam;

Nieuw-Dijk is één van de kernen in het zandgebied rondom Didam.

1.2 | Elke kern zijn eigen werkboek

Als brug tussen de groenstructuurvisie en de uitwerking ervan in projecten bevat dit GSP voor elke kern een apart werkboek. Deze zijn bedoeld voor degenen in de gemeenten die beroepsmatig betrokken zijn bij ruimtelijke ontwikkelingen in brede zin in het buitengebied. Maar ook initiatiefnemers van projecten in de kernen kunnen er hun voordeel mee doen en er inspiratie uithalen. Het boek biedt handreikingen voor het ontwikkelen en begeleiden van dergelijke ontwikkelingen en projecten.

1.3 | Opzet en werkwijzer

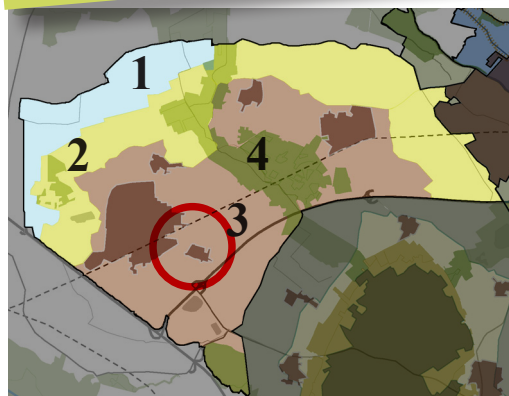
Volgens de visie van het GSP wordt in iedere kern gewerkt volgens drie motto's. In dit werkboek wordt aangegeven hoe ze in Nieuw-Dijk kunnen worden uitgewerkt.

In twee hoofdstukken van dit werkboek is in twee maal vier lagen de groenstructuur van Nieuw-Dijk uiteengelegd. Daaruit kan worden afgeleid waar en hoe de groenstructuur versterkt en aangevuld kan worden. In het laatste hoofdstuk wordt voor een aantal gebieden een voorzet gedaan voor de wijze waarop de groenstructuur in verschillende projecten zou kunnen worden versterkt en tegelijk bij kan dragen aan draagvlak voor zo'n project door aan te sluiten bij de wensen en problemen van inwoners van Nieuw-Dijk.

Achter in dit werkboek is een kaart opgenomen met de elementen in de huidige groenstructuur die volgens dit GSP behouden dienen te blijven. Daarmee koestert de gemeente de eigenheid van iedere kern. Dat karakter en de aantrekkelijkheid van de kern als woon- en werkplek dient evenwel constant een punt van creatieve zorg te blijven. Het dorp ontwikkelt zich voortdurend en dat maakt dat de groenstructuur steeds onder druk staat. Daarom biedt het GSP allerlei kansen om de eigenheid en aantrekkelijkheid van de kern te versterken. Deze zijn op een transparante kaart opgenomen. Daardoorheen is de kaart met te behouden elementen te zien. Samen vormen ze de visie van dit GSP op de groenstructuur van Nieuw-Dijk die is samengevat op één visie-kaart.

A 'Montferland, groen in de kern'

1. Sluit aan bij het landschap!
2. Versterk de karakteristiek van het dorp!
3. Draagvlak in projecten!

Deelgebieden rondom Loil volgens het LOP:

- 1) komkleigebied ten westen en noorden van Didam;
- 2) de zoom; overgang zand naar klei;
- 3) zandgronden rond Didam en Wehl;
- 4) de ecologische verbindingzone met daarin bossen en landgoederen.

B kleine kernen - grote kernen

1. In de kleine kernen zorgt het landschap steeds op een andere manier voor de groenstructuur.
2. De grotere kernen, Didam en 's-Heerenberg, sluiten met hun hoofdstructuur aan op het landschap terwijl daarbinnen de groenstructuur van de wijken wordt gebaseerd op hun eigen interne karakteristiek.

C Nieuw-Dijk

Nieuw-Dijk is bijzonder als kleine kern op de rand van de ontginningen van de broekgebieden om de Montferlandse berg. Nieuw-Dijk is een zeer jong dorp ontstaan tussen een ontginningsas (Smallestraat) en de rand van de essen om Didam (Bosstraat). De bebouwing ligt om kleine veldjes die als gemeenschappelijke sierboomgaarden de sfeer bepalen. De rechte laan langs het bos en de rechte Smallestraat staan in contrast met de kronkelige aaneenschakeling van plekken en erven aan de Bosstraat. Eiken en hagen bepalen daar het beeld.

2. Sluit aan bij het landschap!

2.1 | Trek bos, hutten-as en esrand dorp in

Nieuw-Dijk is een jong dorp. Een eeuw geleden lag hier enkel een reeks erven aan de Bosstraat. Die weg loopt al eeuwen langs de oostelijke buitenrand van het essencomplex om Didam naar de beboste woeste gronden (Holthuiserveld en Meikamer). Tegenwoordig rest er nog maar een klein deel van die bossen en dat ligt juist aan de oostrand van dit dorp.

Langs de rand van de es met zijn akkers lagen de afgelopen eeuwen de weiden en boomgaardjes van de boeren op de erven langs de Bosstraat. Het noord-westelijke deel van het dorp is de afgelopen eeuw in die weides gebouwd. Een stimulans voor de ontwikkeling van het dorp was de ontginning van de woeste gronden langs de Smallesstraat. Zeker toen er een kerk langs die straat werd gebouwd. De kerk met de pastorie zijn de grootste van de vierkante erven die in een recht lint aan deze ontginningsas zijn gesticht. Verder bestond de bebouwing van Nieuw-Dijk tot in de twintigste eeuw uit eenvoudige 'hutten' in nat gebied.

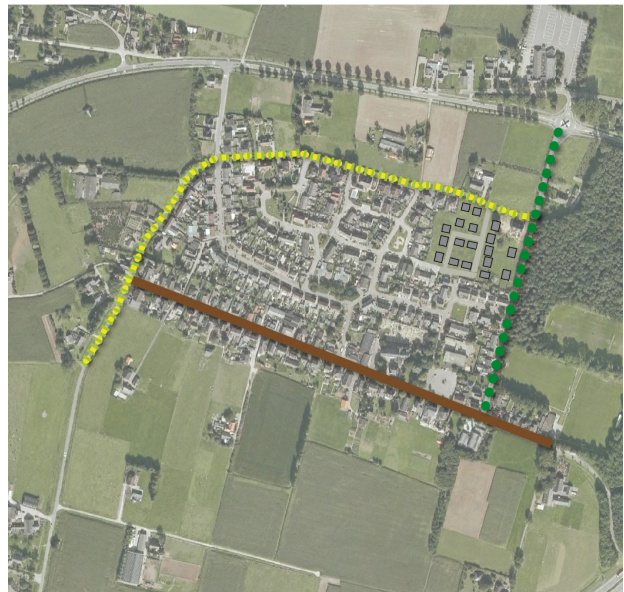
Smallesstraat met aan eind links de Acer Saccharum bij de kerk

2.2 | Historische routes

De Bosstraat en de Smallesstraat zijn de belangrijkste historische routes. De Bosstraat kronkelt van erf naar erf langs de rand van de oude es. Historisch gezien maar ook nu nog is een reeks meidoorn- en beukenhagen als kavelbegrenzingsen en af en toe een solitaire boom of groepje bomen (eik, linde, beuk) voor deze straat karakteristiek.

De Smallesstraat is een rechte open ontginningsweg waarlangs de erven met hun tuinen het beeld ook in de toekomst zullen bepalen.

Langs de oostrand van het dorp loopt de Meikamerlaan met een laanbeplanting van kastanjes en linden. Het is de overgang naar het oorspronkelijk natte bos aan de oostkant. De sfeer van het bos en de laan is hier sfeerbepalend.

weg langs het bos: de Meikamerlaan met tweezijdig kastanjes

2.3 | Versterk groene entrees van het dorp

Nieuw-Dijk kan men op twee plekken vanuit het noorden, vanaf de Beekseweg en op één plek vanuit het zuiden, vanaf de snelweg binnenkomen. Daarnaast vormt de Smalle Straat een 'achteringang'. Steeds wordt de entree gevormd door een stuk weg met bermen in afwisselend landschap met erven en weiltes of bos.

Gebruik die stukken weg om enerzijds naar beide zijden het omliggende landschap te behouden en anderzijds al een dorpse beslotenheid te creëren. Een laan aan de Meikamerlaan, en hagen bij alle entrees kunnen daarvoor zorgen.

Zo wordt de automobilist er op gewezen dat het rijgedrag op het dorp moet worden afgestemd. Tegelijkertijd kan hierdoor het dorp landschappelijk beter in zijn omgeving worden ingepast.

de entree aan de noordoostkant; de kastanjes zijn al ziek. vervang ze en maak er een tweezijdige lindelaan van

2.4 | Doorzichten naar buiten

Koester de dorpse door- en uitzichten vanaf de straten langs de rand van het dorp!

zicht richting Bosstraat vanaf het speelveldje aan de Haamstraat

3. Versterk de karakteristiek van het dorp Nieuw-Dijk!

3.1 | Esrand met weitjes, hagen en fruit

De wijpjes in het noord-westelijke deel van het dorp zijn de afgelopen eeuw gebouwd in een gebied waar allerlei kleine weitjes en boomgaardjes bij de erven aan de Bosstraat lagen.

Nog steeds vinden we in dit deel van het dorp allerlei weitjes.

Behoud deze, maar versterk het dorpse karakter door - op enkele plekken na - uitheems stedelijk plantsoen te vervangen door gazon, met af en toe een haag. De verwijzing naar boomgaardjes kan gestalte krijgen door het planten van sier-fruitbomen (Prunus)

(speel)veld Tinneveldstraat, voorbeeld van een bestaand weitje

3.2 | Groene erven aan de ontginningsas

De pastorietaun en de beplantingen rond de kerk zijn de opvallendste beplantingen in het ontginningslint aan de Smallestraat. Koester deze, want het zijn de enige parkachtige beplantingen in het dorp.

Dan zijn er twee mogelijkheden voor het overige groen in de ontginningsas.

Versterk de groenstructuur van dit lint samen met de aanwonenden door veel aandacht aan hun voortuinen. Die voortuinen bepalen het beeld!

Versterk het karakter van de ontginningsas door een strakke beplanting aan de zuidkant van inheemse bomen van de 1e grootte, bij voorkeur iepen met een zuilvorm.

ontginningsweg: groene erven aan lint

3.3 | Langs bossen en lanen

Nieuw-Dijk is bijzonder door de uitstraling van de ontginningsbossen aan de oostrand.

Behoud en versterk allereerst de laan van de Meikamerlaan!

Gebruik het thema van bos, boomweide en lanen om de nieuwe ontwikkelingen in nieuwbouwprojecten voor woningen, aan te laten sluiten aan de ruimtelijke opbouw en de groenstructuur van het dorp!

Mochten er in het weidse landschap aan de zuidkant van het dorp nieuwe ontwikkelingen of functieveranderingen voordoen, dan dienen deze zich als kleine bosjes te manifesteren door de nieuwbouw een omlijsting als ware het een erfbeplanting te geven.

De recente dorpsuitbreiding dient er vanaf het zuiden, oosten en westen ook als bos uit te zien.

de Meikamerlaan : lindes en verderop kastanje: inspiratie voor de inpassing van nieuwe ontwikkelingen in zuiden en oosten

3.4 | Dorpshart schakelt drie sferen aaneen

De hiernaast beschreven drie sferen komen samen in het dorpshart. Koppel eventuele werkzaamheden in de openbare ruimten van het dorp aan die drie sferen die samen de identiteit van het dorp vormen. Door gerichte aanvullingen van de groenstructuur kunnen die hier aan elkaar geschakeld worden.

Ook de pastorietuin en begraafplaats kunnen hieraan een bijdrage leveren.

Pontplein: hier ontstaat ruimte voor een het nieuwe dorpsplein met bomen waaronder allerlei functies flexibel een plek vinden

4. Zorg voor draagvlak in projecten!

aandachtsgebieden en projecten

Ontwerpschets voor de groenstructuur van Nieuw-Dijk

de pastorietuin met fraaie solitaires

4.1 | Groen in het hart van Nieuw-Dijk

4.1.1 | Een groen dorpsplein [1]

De pastorietuin kan mooi op het plein aan de De Pontilaan aansluiten. Maak van het dorpsplein een robuust groen plein met *Acer platanoides*. Snoei ze hoog op zodat er onder de bomen allerlei gebruik mogelijk is. Spaar enkele vierkante ruimtes uit waar zaken opgesteld kunnen worden die zelfs te hoog zijn voor de hoogopgesnoeide lindes. Onder de bomen kunnen delen ook een halfverharding (bijvoorbeeld grauwakker) krijgen. Een deel kan zelfs van zand of gazon worden zodat er jeu de boules gespeeld kan worden. Schakel een goed ontwerp-bureau in die de dorps schaal en sfeer van Nieuw-Dijk goed aanvoelt en laat die samen met de dorpsraad tot een mooi ontwerp komen. Het is wenselijk de pastorietuin als park bij dit ontwerp te betrekken.

stenen zullen plaats maken voor een prettige plek om te vertoeven, trek de Meikamer het dorp in!

4.1.2 | Sint Antonius leeft [2]

In dit project ligt het initiatief volledig bij de kerk en de dorpsraad. De gemeente heeft hier amper zeggenschap. Toch zijn in dit werkboek enkele artist's impressions opgenomen van manieren om de omgeving van de kerk meer kwaliteit te geven. Dit is immers ook een nadrukkelijke wens van de dorpsraad. Zo kan men een betere samenhang realiseren tussen de drie gebouwen Dieckse Heeren, kerk en pastorie, samen met het kerkhof. Neem hierbij de bestaande beplanting als basis, maar kijk goed naar de randen. Bijvoorbeeld langs het kerkhof: achter de schuttingen van achtertuinen zou een uniforme haag het beeld sterk verbeteren. Bij de ingang van het kerkhof bij de achteringang van de Dieckse Heeren kan met één of enkele grote bomen de stenige uitstraling van plaats en blinde muren worden weggenomen. Wellicht is het mogelijk om het kerkhof of de pastorietaan een tweede ingang te geven aan de oostkant, zodat het kerkhof aan een ommetje om de kerk komt te liggen en nog meer deel van het dorp wordt.

deze mooie *Robinia pseudo-acacia* markeert de ingang van het kerkhof

bomen in de stenige plaats tussen kerk en partycentrum levert een vriendelijker aanblik.

de afscheiding aan de zijkant van het kerkhof is nogal rommelig plant er een haag voor en het beeld verandert

4.2 | Het kralensnoer aan de Bosstraat [3]

Aan de Bosstraat liggen aan de noordkant een reeks erven met weitjes daartussen. Sommige weitjes hebben nog resten van de meidoornhagen die vroeger veel meer rond die perceeltjes stonden. Als een erf dicht aan de weg ligt met de voortuin werd en wordt ook vaak een beukenhaag gebruikt.

Tegenwoordig is het landschap hier wat verrommeld. Breng daar weer eenheid in en maak de rand van de es als geheel beleefbaar. Plant langs de hele straat in de berm een reeks nieuwe meidoorn- of gemengde hagen.

Op sommige plekken dienen als er ruimte is aan de eskant van de weg enkele nieuwe bomen te worden geplant. De bestaande vaak beeldbepalende bomen aan de Bosstraat dienen behouden te blijven en goed te worden verzorgd.

inspiratie: gesnoeide meidoornhaag aan de Bosstraat

wilde meidoornhaag met links een groepje eiken aan de Bosstraat

een reeks meidoorn- en beukenhagen aan de rechterkant koppelen hier weitjes en erven aan elkaar; behoud de oude bomen her en der en indien mogelijk zeker ook enkele groepjes bomen planten.

4.3 | Weitjes in wijkjes, bloesem aan Liemersweg[4]

Het westelijk deel van het dorp ligt in een lager en soms ook natter gebied dat vroeger uit weiden en boomgaardjes bestond. Verspreid in het dorp liggen nu een reeks gazons of perkjes. Geef die een dorpse sfeer door er echt weitjes van te maken met bomen in gras. Soms kan voor prunus of een fruitboom gekozen worden en soms voor enkele knotwilgen.

Het bestaande heesterplantsoen dient op termijn grotendeels door gazon te worden vervangen. Enkele kleinere accenten in het gazon kunnen opgefleurd worden met daarvoor geschikt plantsoen, liefst met een dorpse (niet-stedelijke) uitstraling.

De Liemersweg slingert zich nu door het dorp en doordat hij aansluit op de Beekseweg richting Didam is het een belangrijke ontsluitingsroute binnen het dorp. Het is echter gewoon een woonstraat waar de verblijfsfunctie voorop dient te staan. Een visuele versmalling van het straatprofiel met een doorlopende rij bomen (prunus) zal het karakter van een woonstraat versterken en verfraaien. Zeker als de bomen hun bloesem dragen! Aan het begin van de Liemersweg kan de rij prunusbomen beëindigd worden met drie (lei-)lindes voor Tante Dies.

er moet serieus gekeken worden naar de inrichting van de Liemersweg: maak er meer een verblijfsruimte van en minder alleen een verkeersruimte in het wegprofiel is zeker ruimte voor een rij sierfruit van kerk tot Tante Dies

kleinere perkjes opschonen: gras met een kleine boom, perkjes kleiner maar wel mooier

kan de laan met lindes doorgetrokken worden?

4.4 | Versterk de Meikamerlaan [5]

De Meikamerlaan is zeer karakteristiek en essentieel voor de groenstructuur van het dorp. De bestaande kastanjes en lindes dienen behouden en goed verzorgd te worden. Mochten de kastanjes door ziekte moeten worden vervangen, dan linde terugplanten.

De laan heeft echter ook enkele 'gaten' Zeker aan het zuiden. Daar dienen de lindes te worden aangevuld, zo mogelijk aan beide zijden van de straat. Wellicht willen aanwonenden een linde in hun tuin opnemen om de doorgaande laan te versterken.

In het noorden dient de Meikamerlaan met lindes aan beide zijden van de weg te worden verlengd tot aan de rotonde.

entree dorp niet zichtbaar; gevaarlijk bovendien, omdat rechts voorrang heeft? accentueer de buitenbocht met haag en bomen zodat visuele versmalling optreedt

4.5 | Dorpse entrees [6]

Door de laan van de Meikamerlaan tot aan de rotonde te verlengen wordt de noord-oostelijke entree van het dorp al visueel versmald. Het dorpse karakter kan hier nog versterkt worden door aansluitend op de hagen langs de Bosstraat ook hier in de berm een meidoornhaag te planten.

In het verlengde van de Liemersstraat langs de Pater Smitstraat dient het wegbeeld ook visueel te worden versmald door het planten van meidoornhagen langs de weites. De aansluiting op de Beekseweg is voor verkeer vanuit Didam vrijwel onzichtbaar. Een visuele groene versmalling maakt de entree van het dorp beter erfahrbaar.

ervenproject in de Smallestraat

4.6 | Brede erven aan de Smalle straat [7]

De voortuinen en af en toe een doorkijkje naar het zuiden bepalen het beeld van de Smallestraat. Wellicht dat de dorpsraad een voortuinenproject kan initiëren waarin de aanwonenden gezamenlijk nadenken over de inrichting van hun voortuinen.

Het strakke rechtlijnige karakter van deze ontginningsweg dient behouden te blijven. Voorgesteld wordt om te onderzoeken of een eenzijdige beplanting met een strakke rij bomen van de eerste grootte - bij voorkeur iepen met een zuilvorm - hier mogelijk is.

voorbeeld: ommetje langs Korte Klauwenhof

4.7 | Ommetjes [8]

Het is belangrijk om meer ommetjes door en vanuit de dorpsrand mogelijk te maken. In de dorpskwaliteitsvisie wordt dit project Ommetje Nieuw-Dijk genoemd. Wellicht is het mogelijk om aan deze ommetjes belangrijke plekken te accentueren met een boom of om als zo'n ommetje langs erven loopt een haag langs het pad te zetten.

5. Kaartbijlagen

5.1 | **visie op de groenstructuur 2010 - 2030**

5.2 | **te versterken groen**

5.3 | **te behouden waardevolle groenstructuur**

Visie op de groenstructuur 2010 - 2030

	versterk pleksgewijs beplanting van eiken en hagen		te behouden open dorpsrand met uitzicht
	versterk de beplanting van de ontginningsas		te behouden uitzichten vanuit het dorp
	doorgaande boombeplanting van 2e grootte (Prunus)		behoud bossen en beheer mantel- en zoomvegetaties
	aanbrengen nieuwe laanbeplanting bomen 1e grootte		behoud hagen en eiken op plekken langs de esrand
	versterking groenstructuur van het dorpshart		behoud laanbeplanting
	gaarden en weiljes (gazon en bomen met accenten)		dorpsrand aan de glooiende es met erfbeplantingen en kavels omgeven door meidoornhagen en singels
	omrand nieuwe ingrepen met bosplantsoen		
	behoud en versterk entrees aansluitend op landschap		

Te versterken groen

- versterk pleksgewijs beplanting van eiken en hagen
- versterk de beplanting van de ontginningsas
- doorgaande boombeplanting van 1e grootte (iep)
- aanbrengen nieuwe laanbeplanting bomen 1e grootte
- versterking groenstructuur van het dorpshart
- gaarden en weiljes (gazon en bomen met accenten)
- omrand nieuwe ingrepen met bosplantsoen
- behoud en versterk entrees aansluitend op landschap

Te behouden waardevolle groenstructuur

- te behouden open dorpsrand met uitzicht
- te behouden uitzichten vanuit het dorp
- behoud bossen en beheer mantel- en zoomvegetaties
- behoud hagen en eiken op plekken langs de esrand
- behoud laanbeplanting
- behoud waardevolle groene ruimtes en beplantingen
- dorpsrand aan de glooiende es met erfbeplantingen en kavels omgeven door meidoornhagen en singels

Colofon

Werkboek Nieuw-Dijk visie voor het GroenStructuurPlan Kernen Montferland

opgesteld in samenspraak met de dorpsraad van Nieuw-Dijk

in opdracht van gemeente Montferland
sector grondgebied, afdeling openbare werken

schokland
landschap, ontwerp en verhaal

Ir H.J.J.C.M van Blerck
De Watertoren 5
3912 AK Rhenen
0317 614735
info@schokland.com
www.schokland.com

WATER
buiten in beeld

Ing G.J. Baltjes
De Watertoren 5
3912 AK Rhenen
06 15022361
hanneke@schokland.com

Ing. F. Jonkman
Zutphensestraat 92
6971 ES Brummen
06 51325211